

La vida és un itinerari que es construeix cercant la felicitat, el gaudi i el goig de ser en aquest món, després d'haver rebut ocasions i maneres per fer fecunda l'existència. Certament, no tothom neix amb les mateixes possibilitats ni tothom mor en la mateixa situació. Som diferents en néixer i a l'hora de morir. Però hi ha una dada comuna al naixement i a la mort: la fragilitat que caracteritza aquell i aquesta, i la necessitat absoluta, que hi ha en l'un i en l'altra, d'afecte, de companyia i de ser ajudat. No podem néixer per nosaltres mateixos, i és bo morir acompanyat. Aquest és un desig universal: passar per la mort amb la màxima humanitat i dignitat possibles.

Aquestes paraules inicials voldria orientar cap al tema de l'eutanàsia i de la llei que ha entrat en vigor el propassat mes de juny. Les reflexions des del punt de vista cristià sobre què vol dir aquesta situació no han mancat en els darrers temps. El mes de març, a l'Ateneu, es va fer un Congrés sobre el «ben viure» i el «ben morir», que quallarà en un llibre de propera publicació. A més, les professores Bofarull i Esquerda i els professors Torralba i Viñas tenen penjades a youtube sengles intervencions sobre el tema. Diverses diòcesis s'han fet ressò igualment de la qüestió, que és del tot rellevant. La llei de l'eutanàsia és una ferida en la humanització d'una societat, ja colpida per l'epidèmia i que ara necessita senyals de vida i no de mort.

Succeeix sovint que un mor tal com ha viscut, i que s'acosta a la mort amb el to i els principis que l'han singularitzat durant els anys del seu camí per aquesta terra. No em refereixo a les condicions amb què una persona pot passar els últims temps de la seva existència. Quan el cos s'afebleix, la malaltia hi té un paper a jugar, i no es pot preveure allò que passarà. Aleshores, restem a mercè de la fragilitat, i per això una vida plena en molts sentits pot conèixer un final desdibuixat que afecti elements centrals de la persona, com són, per exemple, l'intel·lecte o la mobilitat.

Ara bé, una persona minvada –fins i tot fortament minvada– de les seves capacitats, resta un subjecte personal, un ésser de carn i ossos, d'ànima i d'esperit, de sentiments i voluntat –potser inexpressada per culpa de la malaltia. Mai no deixem de ser fills i filles de Déu. I ens mantenim semblants a Ell perquè, fins i tot quan el cos ens falla de manera greu, no perdem la capacitat d'estimar. Podem perdre la paraula i fins i tot el raciocini i la racionalitat, però no deixem d'estimar i de ser estimats, de rebre i de donar –ni que sigui amb una mirada marcada per una vida que s'escola. L'amor actiu ens abandona aparentment amb el darrer alè, però, de fet, aquest amor no es dissol ni es desfà sinó que es projecta cap a l'eternitat. L'amor dura per sempre, tant el de Déu com el de cada home i cada dona que han passat per aquesta terra.

Els primers cristians eren coneguts per sortir fora de les portes de les ciutats a recollir els cadàvers dels nadons que havien estat exposats de manera furtiva i finalment morien abandonats. Molts d'aquests nadons feien cap als cementiris cristians, situats en catacumbes properes, i allí eren enterrats tal com correspon a un ésser humà, amb la dignitat que mereix un cos que és temple de l'Esperit Sant, amb la cura que pertoca a la carn mateixa del Senyor Jesucrist. Un pobre o un malalt, sovint ancians, són exactament carn del Senyor. I qui els toca entra en contacte amb el Pare de tots i de totes. La persona que s'encamina al final de la vida és una benedicció per a tothom, i per això tots podem convertir-nos en una benedicció per a ell. Una bona mort, la que es viu traspassada per la dignitat que li ve de l'amor donat i rebut, és realment una benedicció. Una mort és bona quan l'envolta la bondat, quan l'encercla la misericòrdia. Aleshores aquesta mort deixa de ser una maledicció, per al qui la pateix i per als qui l'acompanyen, i esdevé una gràcia, potser paradoxal, que combina sofriment i serenor, gratitud i recança, dificultat i proximitat de Déu i dels seus àngels que et venen a buscar.

Per això «eutanàsia» hauria de ser una paraula que no impliqués una derrota davant la mort sinó que indiqués un triomf de la vida, és a dir, una mort enmig de la vida i de l'amor. Una accele-

ració de la mort és una capitulació, una situació mancada d'esperança. La persona que es troba en el dilema de com posicionar-se davant la seva pròpia mort pot quedar refermada en els seus sentiments de rendició davant d'una situació que, sovint, el supera, o bé pot ser ajudada a recuperar l'esperança en la vida, fornida, això sí, de la qualitat necessària malgrat les dificultats amb què es troba. Què és més humà? Què construeix més la humanitat dels éssers humans? La resposta, és una assistència mèdica i legal per a decidir que és preferible morir? O bé la resposta és una ajuda feta des del cor i la ment –i també des de les conviccions religioses de cadascú, quan hi són– amb la finalitat d'oferir a la persona tots els mitjans possibles perquè trobi la pau, els quals inclouen el consol i el suport que dona l'amistat (del nucli familiar o d'altres nuclis), l'eficàcia de les cures pal·liatives, l'auxili espiritual que prové de la fe en Déu i en la seva misericòrdia i que es vehicula a través dels sacraments de l'Església (eucaristia, penitència, unció).

Per tant, cal dir un sí a l'«eu-tanàsia», és a dir, al ben morir, a aquell ben morir en el qual triomfen la vida i l'esperança. Un sí a la mort digna, digníssima, que és la que arriba enmig de l'escalf i de la companyia, de la consciència que la vida se'n va i que ara és el moment de fer balanç: recapitular tot el que s'ha viscut, recordar tots els afectes rebuts i donats, posar-se en mans d'una medicina que lluita contra el patir i de fet l'empetiteix fins al punt de fer-lo suportable, col·locar-se en mans de Déu, el Pare, al qual confiem el nostre esperit tal com va fer Jesús en el moment de la seva mort (vegeu Lluc 23,46). De la mateixa manera que tenim una cura exquisida dels infants que neixen i els envolem d'atencions per tots costats, cal igualment ocupar-se i preocupar-se de les persones que es troben immerses en una malaltia greu, potser crònica, i garantir-los la vida.

És igualment important la vida que comença i la vida que se'n va. La vida sempre és un do, i la humanitat en el seu conjunt n'és la guardiana. Ho és la vida del qui es teixeix en el ventre de la mare (vegeu Salm 139,13). Ho és la vida del nou ésser que trenca el primer plor enmig del goig de la mare que l'infanta (vegeu Joan 16,21). Ho és la vida del qui cau malalt i vol retornar al món de la salut (vegeu Isaïes 39,1-3). Ho és la vida del qui es troba al corredor de la mort i malda perquè la justícia dels homes no ocupi el lloc de la justícia de Déu (vegeu Joan 19,11). Ho és la vida dels pobres que recorren al Pare del cel, perquè no desapareguin enmig de l'abandó i l'oblit que pateixen (vegeu Isaïes 41,17). Ho és la vida dels qui senten que caminen cap al final del seu trajecte en aquest món i, davant una mort més o menys propera, mantenen la seva esperança (vegeu Lluc 23,42). Ho és la vida de tothom, homes i dones febles i trencadissos, que demanen ser escoltats i estimats en el moment del trànsit (vegeu Salm 130,1-2).

La responsabilitat d'acompanyar la mort dels qui es troben al final de la vida és col·lectiva. Cada actor social hi té un paper diferenciat. Per això la llei sobre l'eutanàsia que el mes de juny de 2021 ha posat en marxa el Govern espanyol, prèvia aprovació de les dues cambres legislatives, no respon als reptes que planteja el ben morir. En aquesta llei es pressuposa que l'única sortida del qui es troba en dificultats greus de salut és, en els supòsits contemplats per la mateixa llei, que decideixi l'eutanàsia activa, una forma semblant a la del suïcidi assistit. La llei no contempla la veritable «eu-tanàsia», l'alternativa del ben morir, sense acarnissament ni sofriment, acompanyat personalment des dels diversos angles existencials (mèdic, psicològic, espiritual), amb l'instrument de les cures pal·liatives i els equips de PADES, feliçment existents. Allò que hauria d'haver estat una llei sobre el final de la vida s'ha convertit en una llei per a regular l'acceleració de la mort –amb criteris dubtosos pel que fa al seu compliment i amb la sospita de buscar l'estalvi sanitari inherent a la pràctica de les morts accelerades. Atès que no hi ha hagut debat social sobre la llei, s'ha produït un cert abús de poder per part del legislador.

En una paraula, cal recuperar l'antropologia cristiana, fonamentada en l'Evangeli, i proposar-la una vegada i una altra a una societat on no se cerqui la mort, sinó la vida.